

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
Generalno tajništvo

Broj: 05-50-1-2330/13
Sarajevo, 11.9.2013. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

13.09.2013

PRIMALJENJE:	Organizacioni broj	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj strana
	01-50-1-15-51/13			

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BiH

- Zastupnički dom -

SARAJEVO

PREDMET: Odgovor na zastupničko pitanje – dostavlja se

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 62. sjednici održanoj 3.9.2013. godine, utvrdilo je Odgovor na pitanje koje je postavio Senad Šepić, zastupnik u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U privitku prosljeđujemo Odgovor radi njegovog dostavljanja zastupniku.

S poštovanjem,

GENERALNI TAJNIK
Zvonimir Kutleša

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA**

Broj: 05-50-1-2330/13
Sarajevo, 3.9.2013. godine

Senad Šepić, poslanik u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, na 51. sjednici Predstavničkog doma održanoj 25. jula 2013. godine, postavio je slijedeće poslaničko pitanje:

„Šta Vijeće ministara BiH konkretno radi na eliminaciji razloga koji utiču na pad stranih investicija i ulaganja u BiH“

Na postavljeno pitanje, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 62. sjednici održanoj 03.09.2013. utvrdilo slijedeći odgovor:

Postojeći problemi i mjere poduzete za unapređenje poslovnog okruženja i uslova za investiranje u BiH

Pored globalnih ekonomskih trendova, odnosno uticaja ekonomske krize na kretanje investicija, razlog nezadovoljavajućeg priliva stranih investicija je i nedovoljno privlačno poslovno okruženje. Poslovno okruženje u BiH karakteriše politička nestabilnost, sporost i zastoj u otklanjanju poslovnih barijera kao i visok nivo korupcije.

Generalno, problemi se vežu za neusaglašenost zakonskih i podzakonskih akata, različito tumačenje i nedosljednu primjenu propisa, njihove česte promjene i neusklađenost, sporo i neefikasno pravosuđe, neprofesionalan rad poreskih i radnih inspekcija koje doprinose razvoju nelojalne konkurencije.

Ostali problemi koje strani investitori najčešće identifikuju su u sferi: procesa registracije preduzeća, registracije zemljišta, rokova za građevinske, radne i druge dozvole, neadekvatno regulisane oblasti obnovljivih izvora energije, nedostupnost javnih poziva na adekvatnim portalima, netransparentno dodjeljivanje bužetskih sredstava (grantovi), problemi pri implemetaciji sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, neefikasno provodjenje komercijalnih ugovora, itd.

Kao otežavajući faktori navode se i ukupno stanje infrastrukture, uslovi saobraćaja i transporta, snabdijevanje energentima i slično.

Proces unapređenja poslovnog okruženja je dugotrajan proces koji zahtijeva angažovanje institucija na svim nivoima vlasti. Agencija za promociju stranih investicija BiH Savjetu ministra dostavlja redovne godišnje izvještaje sa prijedlozima za izmjene zakonske regulative, a u svrhu poboljšanja poslovnog okruženja. Upućeni prijedlozi (usvojeni na 51. sjednici Savjeta ministara 28.5.2013.) su se odnosili na radno zakonodavstvo (radne i boravišne dozvole), registraciju privrednih društava, poresko zakonodavstvo i poresku administraciju, likvidaciju i stečaj, izvršni postupak, notarske naknade, zatim tzv. nevidljive troškove ili parafiskalne namete, edukaciju službenika, oblast koncesija, građevinsko zemljište (građevinske i druge dozvole) itd. Prijedlozi su upućeni nadležnim institucijama na razmatranje.

Savjet ministrara je 17.12.2012. zaključio i Sporazum sa IFC, članicom Svjetske banke, o saradnji na projektu poboljšanja poslovnog okruženja u BiH i jačanje konkurentnosti čiji su ciljevi: smanjiti administrativno opterećenje prilikom poslovanja u BiH; osigurati efikasno pojednostavljivanje administrativnih postupaka vezanih za uvoz i izvoz u ključnim izvoznim sektorima i u poljoprivrednoj proizvodnji; ojačati konkurentnost sektora poljoprivredne proizvodnje; osigurati efikasnost i transparentnost u ciljanom usmjeravanju fiskalnih i nefiskalnih poticaja; privući strana ulaganja putem Strategije promocije sektora mlijeka i uzgoja i prerade voća i povrća, te programa postinvesticione podrške investitorima, kako bi reinvestirali; smanjiti ograničenja na trgovinsku logistiku i uskladiti carinjenje na granici kroz regionalnu saradnju; liberalizirati robnu trgovinu i osigurati daljnje usklađivanje pravila sa EU praksama u vezi sa regionalnim trgovinskim programom Centralnoevropskog ugovora o slobodnoj trgovini (CEFTA); smanjiti troškove trgovanja i regulatorno i administrativno opterećenje u vezi sa inter- i intra-regionalnom trgovinom. Ovim reformama će

se stvariti povoljniji poslovni ambijent za investitore koji će uložiti svoja sredstva, pokrenuti samoodrživost regije i smanjiti nezaposlenost.

Uzimanjući u obzir neophodnost angažovanja institucija na svim nivoima vlasti, slični sporazumi su potpisani i implementiraju se i sa entitetskim i kantonalnim vladama ali i na lokalnom nivou. Implementatori ovog projekta (koji se odnosi na nivo BiH) su Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Agencija za promociju stranih investicija. Vezano za navedeni projekti zadatak Minsitarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je već pokrenulo procedure izmjene Zakona o politici direktnih stranih investicija BiH a koji se odnosi na zaštitu investitora, rješavanje sporova i sigurnost ulaganja (zaštita ili garancije).

U cilju jačanja transparentnosti podsticaja sačinjena je i analiza podsticaja koja je dostupna na web stranicama nadležnih institucija. Dio projektog zadatka koji se odnosi na Agenciju za promociju stranih investicija BiH, usmjeren je na pružanje podrške postojećim stranim investitorima čime bi se osigurao pozitivan uticaj na postojeće strane investitore i ohrabрили se za dalja ulaganja. Cilj je takođe, da se u komunikaciji sa postojećim investitorima osigura kreiranje poslovnog okruženja u skladu sa njihovim potrebama.

U 2012. i 2013. u poređenju sa prethodnim godinama, napravljen je određeni napredak u oblasti eliminisanja administrativnih prepreka za domaća i strana ulaganja. Napredak je ostvaren u oblasti registracije vlasništva, (projekt digitalizacije registracije zemljišta), te pojednostavljenja procedura prilikom prijavljivanja i plaćanja doprinosa za zaposlene radnike (jedinstveni sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa), ali u poređenju sa zemljama iz okruženja je značajno sporiji.

Značajan pozitivan uticaj na poslovno okruženje imaju i sporazumi o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i sporazumi o unapređenju i zaštiti investicija, Sporazum o slobodnoj trgovini između Bosne i Hercegovine i Evropskog udruženja slobodne trgovine (EFTA) koji je potpisan 24.6.2012. kao i aktivnosti na procesu pristupanja BiH WTO i harmonizaciji legislative sa legislativom EU.

U oba entiteta značajan broj zakona je u proceduri, u formi prijedloga ili nacрта koji bi u značajnoj mjeri otklonili evidentirane barijere poslovanja.

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
Generalno tajništvo

Broj: 05-50-1-2331/13
Sarajevo, 12.9.2013. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 13.09.2013			
Organizaciona jedinica	Klasifikacija	Priglas. štampa	Broj prijema
01-50-1-15-51/13			

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BiH

- Zastupnički dom -

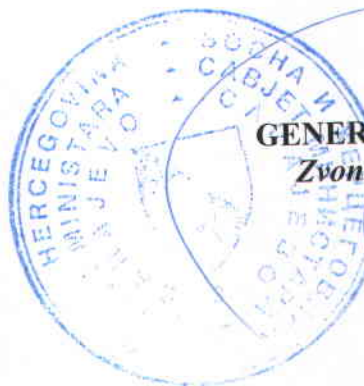
SARAJEVO

PREDMET: Odgovor na zastupničko pitanj – dostavlja se

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 63. sjednici održanoj 11.9.2013. godine, utvrdilo je Odgovor na zastupničko pitanje koje je postavio Senad Šepić, zastupnik u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U privitku prosljeđujemo Odgovor radi njegovog dostavljanja zastupniku.

S poštovanjem,

GENERALNI TAJNIK
Zvonimir Kutleša

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА**

Број: 05-50-1-2331/13
Сарајево, 11.9.2013. године

На 51. сједници Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, одржаној 25.07.2013. године, посланик Сенад Шепић је Савјету министара Босне и Херцеговине поставио следеће питање:

„Које су конкретне акције које води Савјет министара БиХ у правцу смањења незапослености и повећања броја радних мјеста у нашој земљи?“

На постављено питање Савјет министара Босне и Херцеговине, на 63. сједници одржаној 11. 09. 2013. године, утврдио је следећи:

ОДГОВОР

Према одредби члана III, тачка 3. Устава Босне и Херцеговине, ентитети су надлежни да аутономно, поред осталог, уређују област рада и запошљавања.

У складу са овим надлежностима Стратегија запошљавања у Босни и Херцеговини 2010-2014, усвојена у јулу 2010. године од стране Савјета министара Босне и Херцеговине, је дефинисала да владе ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине у сарадњи са социјалним партнерима доносе акционе, односно оперативне планове ради њеног провођења. Надзор над провођењем Стратегије врше надлежна министарства за рад и запошљавање у ентитетима и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине. Такође, евалуацију Стратегије једном годишње врше надлежна министарства за рад и запошљавање и заводи за запошљавање у ентитетима и Брчко дистрикту Босне и Херцеговине.

Напомињемо да Стратегија има три приоритетна циља:

1. Промовисање инклузивног и запошљавањем богатог раста и смањење дефицита продуктивног запослења и достојанственог рада,
2. Унапређење запошљивости жена и мушкараца, а нарочито најугроженијих,
3. Унапређење дјелотворности, ефикасности и управљање политикама и институцијама тржишта рада.

Такође, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, у складу са Законом о поступку закључивања и извршавања међународних уговора, проводи поступке на закључивању билатералних споразума из области рада и запошљавања који имају за циљ развијање сарадње са другим државама у области рада и запошљавања, подстицање мобилности радне снаге и веће запошљавање радника, контролу тржишта рада и смањење рада на црно, стварање сигурнијег окружења и услова рада за раднике.

До данас су закључени Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Србије о привременом запошљавању држављана Босне и Херцеговине у Републици Србији и држављана Републике Србије у Босни и Херцеговини и Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Словеније о запошљавању држављана Босне и Херцеговине у Републици Словенији.

У складу са закључком Савјета министара Босне и Херцеговине, Агенција за рад и запошљавање Босне и Херцеговине и Савезна агенција за рад Савезне Републике Њемачке закључиле су у априлу 2013. године Договор о посредовању при запошљавању босанско-херцеговачких радника у Савезној Републици Њемачкој на одређено вријеме (запошљавање босанско-херцеговачких радника медицинске струке, средње стручне спреме).

Поред наведеног, у току је поступак закључивања Споразума између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Државе Катар у вези запошљавања босанско-херцеговачких радника у Држави Катар, те су покренуте процедуре за закључивање билатералних споразума о запошљавању са Руском Федерацијом, Републиком Хрватском, Републиком Турском, Савезном Републиком Њемачком и Краљевином Норвешком.

Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине у области рада и запошљавања тренутно учествује и прати активности на провођењу слиједећих пројеката: Изградња институција и капацитета у сектору запошљавања у Босни и Херцеговини (ICBES), Пројекат запошљавања младих (УЕП), ЕУ пројекат „Јачање капацитета за развој људских ресурса у БиХ“ (HRD) - ИПА 2009 и МОР-ов програм достојанственог рада 2012-2015 за Босну и Херцеговину.

Такође, у одговору на ово посланичко питање Агенција за рад и запошљавање Босне и Херцеговине је у сарадњи са заводима за запошљавање ентитета и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине сачинила документ „Активности служби за запошљавање у Босни и Херцеговини у циљу смањења незапослености и повећања запослености“, који достављамо у прилогу.

**Bosna i Hercegovina
Agencija za rad i zapošljavanje
Bosne i Hercegovine
SARAJEVO**

**Bosnia and Herzegovina
Labor and Employment Agency of
Bosnia and Herzegovina
SARAJEVO**

**Босна и Херцеговина
Агенција за рад и запошљавање
Босне и Херцеговине
САРАЈЕВО**

**Bosnia and Herzegovina
Labor and Employment Agency of
Bosnia and Herzegovina
SARAJEVO**

AKTIVNOSTI SLUŽBI ZA ZAPOSŁJAVANJE U BOSNI I HERCEGOVINI U CILJU SMANJENJA NEZAPOSLENOSTI I POVEĆANJA ZAPOSLENOSTI

Sarajevo, avgust 2013. godine

1. ANALIZA TRENUTNE SITUACIJE NA TRŽIŠTU RADA U BOSNI I HERCEGOVINI

Kretanja na tržištu rada usko su povezana sa trendovima ekonomskog razvoja i kretanjima privrede u cjelini. Opšte stanje na tržištu rada u Bosni i Hercegovini je i dalje veoma teško. Recesija i globalna ekonomska kriza oslabile su privredu i usložile ukupnu socioekonomsku situaciju te, time značajno uticale na tržište rada. Tokom posljednjih pet godina zabilježen je stalni rast učešća nezaposlenih koji su bili u radnom odnosu i korisnika prava na novčanu naknadu iz čega se može zaključiti da je rast nezaposlenosti lica koja su prethodno bila u radnom odnosu velikim djelom uslovljen smanjenjem privrednih aktivnosti usljed produženog uticaja svjetske ekonomske krize i smanjenjem ukupne zaposlenosti u procesu restrukturiranja preduzeća, na šta ukazuje i podatak većeg broja otkaza ugovora na određeno vrijeme. Evidentno je da postoji i strukturna neravnoteža na tržištu rada, koja se manifestuje kroz neusklađenost ponude i tražnje za radnom snagom u pogledu zanimanja, obrazovanja, kvalifikacija ili regionalnog rasporeda.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u **maju 2013. godine, broj zaposlenih u pravnim licima u BiH iznosio je 685.294**, a od toga 282.150 žena. U odnosu na april 2013. godine broj zaposlenih u pravnim licima se povećao za 0,1%, dok se broj zaposlenih žena također povećao za 0,2%. **Stopa registrovane nezaposlenosti za maj 2013. godine iznosila je 44,4%** u odnosu na april 2013. godine bila je manja za 0,1 postotni poen.

Tabela 1. Registrovana zaposlenost i nezaposlenost u BiH

	V. 2013.		IV. 2013.		Indeksi V 2013. IV 2013.	
	ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene
Ukupno zaposleni	685 294	282 150	684 656	281 641	100,1	100,2
Ukupno nezaposleni	547 393	276 148	549 567	276 387	99,6	99,9
Stopa registrovane nezaposlenosti, %	44,4	49,5	44,5	49,5		

Globalna ekonomska kriza preokrenula je trend smanjenja registrovanih nezaposlenih lica od oktobra 2008. godine i već pet godine bilježimo povećanje broja nezaposlenih lica registrovanih na evidencijama zavoda i službi zapošljavanja. Pozitivan trend je rast broja zaposlenih lica sa evidencije zavoda i službi zapošljavanja u 2012. godini, gdje je sa evidencija Federalnog zavoda za zapošljavanje, Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH ukupno je zaposleno 80.373 nezaposlenih lica. Broj zaposlenih u odnosu na 2011. godinu bio je veći za 1.530 lica ili 1,9%.

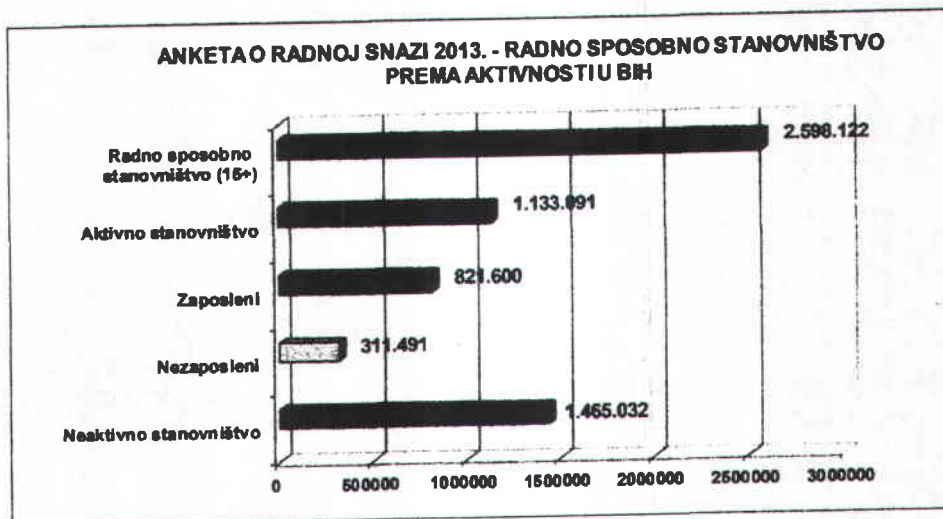

Prema posljednjim podacima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini sa 30.06.2013. godine na evidencijama je prijavljeno **548.307 nezaposlenih lica**, što u odnosu na 31.05.2013. godine predstavlja povećanje za 982 lica ili 0,18%. Od ukupnog broja lica koja traže zaposlenje, njih 276.744 ili 50,47% su žene. U strukturi lica koja traže zaposlenje, zaključno sa 30.06.2013. godine, NKV radnika je 157.926 ili 28,80%, PKV 10.954 ili 2,00%, KV 189.272 ili 34,52%, VKV 3.713 ili 0,68%, NSS 1.750 ili 0,32%, SSS 140.539 ili 25,63%, VŠS 7.640 ili 1,39% i VSS 36.513 ili 6,66%. I dalje najveći broj evidentirane nezaposlenosti čine lica sa trećim stepenom obrazovanja KV radnici 34,52%, te NKV radnici 28,80%.

Povećan je i broj korisnika prava po osnovu nezaposlenosti. U skladu sa važećim zakonskim propisima, u junu 2013. godine novčanu naknadu koristilo je 13.611 lica ili 2,48% od ukupnog broja registrovanih nezaposlenih lica. U istom periodu 2012. godine novčanu naknadu koristilo je 11.332 lica, što ukazuje da se ovaj broj povećao za 2.279 lica ili 20,11%. Pravo na zdravstvenu zaštitu ostvarilo je 409.376 lica ili 74,66% od ukupno registrovane nezaposlenosti u BiH.

Gledajući podatke iz Ankete o radnoj snazi, u oko 2,6 miliona radno sposobnih lica, preko 1,15 milion se kvalifikuje kao ekonomski aktivno, a nešto iznad 1,45 miliona kao ekonomski neaktivno. Podaci pokazuju da je manje od polovine radno sposobnog stanovništva iznad 15 godina starosti u BiH aktivno. Stopa aktivnosti od 43,6% je vrlo niska po međunarodnim standardima.

U okviru radne snage zaposlenih je bilo 821.600 i 311.491 nezaposlenih lica. Anketna stopa nezaposlenosti je značajno manja od registrovane i na nivou BiH za 2013. godinu iznosi 27,5%, a stopa zaposlenosti je 31,6%.

2. NAJVAŽNIJE AKTIVNOSTI ZAVODA I SLUŽBI ZAPOŠLJAVANJA U BiH U CILJU SMANJENJA NEZAPOSLENOSTI I POVEĆANJA ZAPOSLENOSTI

U Bosni i Hercegovini je složen sistem institucija u oblasti rada i zapošljavanja koji slijedi ustavno-pravno uređenje. U skladu sa postojećim zakonskim propisima u Bosni i Hercegovini, aktivne politike zapošljavanja sprovode:

- U Federaciji BiH - Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe zapošljavanja.
- U Republici Srpskoj - Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i
- U Brčko Distriktu BiH - Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH.

Aktivnosti oko koordinacije posredovanja u zapošljavanju državljana Bosne i Hercegovine u drugim državama, iniciranje potrebnih aktivnosti kod entitetskih zavoda za zapošljavanje i Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH da se zajedno i u saradnji sa poslodavcima, sindikatima, obrazovnim ustanovama i drugim udruženjima organizuju i sprovode programi profesionalnog usmjerenja i obrazovanja u svrhu većeg zapošljavanja i drugih oblika aktivne politike zapošljavanja, zajednički obavljaju Agencija za rad i zapošljavanje BiH. Federalni zavod za zapošljavanje i kantonalne službe zapošljavanja. Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH.

Sve provedene aktivnosti, a posebno mjere aktivne politike zapošljavanja, su u saglasnosti sa osnovnim ciljem **Strategije zapošljavanja u Bosni i Hercegovini 2010.-2014.**, a to je da se poveća kvalitet i kvantitet radnih mjesta i istovremeno promoviše socijalna

uključenost i borba protiv nejednakosti među polovima. Kod provođenja mjera aktivne politike zapošljavanja, zavodi i službe zapošljavanja posebnu pažnju obraćaju na programe namijenjene za poboljšanje zapošljivosti ugroženih grupa na tržištu rada. Oko 70% programa se odnosi na programe sufinansiranja novog zapošljavanja i samozapošljavanja, a programima su najviše obuhvaćeni mladi bez radnog iskustva, žene, povratnici i pripadnici romske populacije.

Ukupno je u 2012. godini programima aktivne politike zapošljavanja u Bosni i Hercegovini bilo obuhvaćeno 13.347 lica i utrošeno preko 38 miliona KM. (38.327.815,48 KM).

U 2013. godini u skladu sa trenutnom situacijom na tržištu rada, kao i strategijama zapošljavanja BiH i entiteta, akcionim programima zapošljavanja i programima rada za 2013. godinu, zavodi i službe zapošljavanja u BiH su se opredjelili za osnovne smjernice i politike tržišta rada koje predviđaju mjere koje se odnose na:

- Preduzimanje mjera na ublažavanju negativnih efekata svjetske ekonomske krize koji se reflektuju i na tržište rada,
- Podsticanje zapošljavanja ili samozapošljavanja teško zapošljivih kategorija nezaposlenih lica,
- Stvaranje kvalitetnije ponude radne snage na tržištu rada u cilju prilagođavanja nezaposlenih lica promjenama na tržištu rada i stvaranje jednakih mogućnosti pristupa tržištu rada za sve,
- Provođenje socijalnih programa na tržištu rada i ostvarivanje prava nezaposlenih lica po osnovu nezaposlenosti,
- Jačanje posredničke funkcije zavoda i službi zapošljavanja u cilju efikasnijeg pružanja usluga poslodavcima i nezaposlenim licima.
- Dalje aktivnosti na jačanju funkcije profesionalnog informisanja i usmjeravanja.

Zavodi i službe zapošljavanja u Bosni i Hercegovini trenutno provode programe aktivnih mjera zapošljavanja koji obuhvataju oko 7.700 lica i za koje je planirano da se uloži oko 28 miliona KM.

U skladu sa zakonskim nadležnostima, Agencija za rad i zapošljavanje BiH, u saradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje, Zavodom za zapošljavanje Republike Srpske i Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta BiH, provodi aktivnosti u vezi sa posredovanjem u zapošljavanju državljana BiH u inostranstvu. **U 2013. godini do sada je obavljena aktivnost za zapošljavanje ukupno 579 lica iz BiH u drugim državama i to:**

- Zapošljavanje radnika iz BiH u drugim državama - 3 radnika,
- Zapošljavanje radnika iz BiH u Republici Sloveniji prema Sporazumu o zapošljavanje radnika iz BiH u Republici Sloveniji – 282,
- Projekat Triple Win - zapošljavanje medicinskog kadra na poslovima njegovatelja u SR Njemačkoj – 262 kandidata,
- Zapošljavanje medicinskog kadra na poslovima njegovatelja u SR Njemačkoj za poznatog poslodavca – 32 kandidata,
- Ferijalni rad studenata u SR Njemačkoj - 87 lica.

3. PRIJEDLOG MJERA KOJE JE POTREBNO PREDUZETI U CILJU SMANJENJA NEZAPOSLENOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

Da bi se omogućio značajniji rast zaposlenosti, potrebno je da privreda Bosne i Hercegovine ostvari visoke stope ekonomskog rasta. Najveći makroekonomski izazov u narednom periodu je povećati domaće i strane investicije, a naročito viši obim stranih direktnih investicija. Investicije bi omogućile otvaranje novih radnih mjesta i smanjenje stope nezaposlenosti, koja je za sada još uvijek među najvećim u regionu.

Takođe, potrebno je provesti reforme u fiskalnoj politici koje se tiču smanjenja oporezivanja rada i međusobne harmonizacije između entiteta, što bi uticalo na smanjenje neformalnog sektora ekonomije i pojave rada „na crno“. U cilju stvaranja što povoljnijeg poslovnog ambijenta i privlačenja stranih investicija u Bosni i Hercegovini, neophodno je da institucije na svim nivoima vlasti istovremeno preduzmu mjere koje bi doprinijele povećanju stepena fleksibilnosti tržišta rada i podizanju rejtinga Bosne i Hercegovine kao zemlje koja je atraktivna za pokretanje biznisa.

U kontekstu smanjenja nezaposlenosti, predlaže se nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini na svim nivoima vlasti da provedu slijedeće aktivnosti:

1. Povećati fleksibilnost tržišta rada kroz harmonizaciju zakona o radu i zapošljavanju u oba entiteta i Brčko distriktu BiH.

I pored disperzije nadležnosti, pravni okvir treba da podstiče investicije i omogućava rast nivoa zaposlenosti. U zakonima o radu treba regulisati tzv. netipične ugovore o radu (npr. ugovor po pozivu, zajednički ugovor, ugovor o usavršavanju uz rad, radu na daljinu, ugovori na pola radnog vremena) koji do sada nisu bili tipični za ove prostore i na osnovu toga stalno prepušteni neformalnom sektoru. Osigurati da se u klasifikaciji ugovora o radu osim dužine trajanja uzmu u obzir i različiti načini obavljanja poslova kao jedan alternativni i dodatni standard klasifikovanja ugovora, što je u skladu sa trendom u razvijenim zemljama. Treba omogućiti i podstaći mobilnost radne snage, a posebno međuentitetsku. Aktivne mjere zapošljavanja treba da efikasno ciljaju posebno ugrožene grupe stanovništva. Posebna pažnja treba da se posveti jednakosti žena i muškaraca na tržištu rada.

2. Harmonizovati poreze i stope doprinosa na plate između entiteta.

Poreska politika na svim nivoima vlasti, od lokalne do državne, treba da bude kreirana na način koji stimuliše rast i razvoj kreatora radnih mjesta, a zakonodavstvo treba uzimati u obzir mišljenja poslodavaca u procesu kreiranja politika. Različite stope doprinosa stvaraju distorzije na tržištu rada i omogućavaju davanje različitih prava radnicima u entitetima i Brčko distriktu BiH. U Bosni i Hercegovini porezi i doprinosi na plate se različito tretiraju u entitetima. Stope doprinosa na plate u Federaciji BiH iznose 41,5% na bruto plate, a u Republici Srpskoj su 33,0%, takođe na bruto plate. Porez na platu je i u Federaciji i u Republici Srpskoj 10% na neto platu. U cilju stvaranja jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH neophodno je raditi na daljem smanjivanju i međusobnoj harmonizaciji poreza i doprinosa na plate.

3. Ukinuti administriranje (i finansiranje u Federaciji BiH) zdravstvenog osiguranja nezaposlenih lica preko zavoda i službi zapošljavanja u BiH.

Značajno poboljšanje bilo bi vezano za ukidanje administracije (i finansiranja u Federaciji BiH) zdravstvenog osiguranja za nezaposlene preko zavoda i službi zapošljavanja u BiH. Pri tome je važno napomenuti da se ne predlaže ukidanje zdravstvenog osiguranja za nezaposlene, već rješavanje ovog pitanja na drugim osnovama. Međutim, ovo rješenje zahtjeva široki politički i društveni koncenzus i izmjene zakonodavstva iz oblasti rada, zapošljavanja, zdravstva i socijalne politike.

4. Reforma politike zapošljavanja kroz razdvajanje aktivnih i pasivnih tražilaca zaposlenja.

Značajno poboljšanje bilo bi vezano i za reforme u oblasti socijalne politike, gdje bi razgraničenje statusa nezaposlenih lica koja aktivno traže posao i statusa lica koja su prijavljeni kao nezaposleni radi korištenja određenih prava i socijalnih davanja dala značajniji stimulans smanjenju nezaposlenosti, jer bi na evidencijama nezaposlenih lica ostali samo oni koji aktivno traže posao. Razdvajanje aktivnih i pasivnih tražilaca zaposlenja, kao i problem administriranja zdravstvenog osiguranja za nezaposlene, bi značajno smanjilo broj registrovano nezaposlenih lica, što bi stvorilo drugu sliku o situaciji na tržištu rada.

5. Pokretanje investicionog ciklusa u BiH.

Pozitivan efekat na smanjivanje nezaposlenosti dalo bi pokretanje novog investicionog ciklusa koji bi bio usmjeren uralizaciju: putne infrastrukture (Koridor V-C, autoput Banja Luka-Doboj i sl.), energetske infrastrukture (hidrocentrale i termocentrale) i podrška razvoju malih i srednjih preduzeća u oblasti poljoprivrede, prerađivačke industrije i usluga. Ovo bi se moglo realizovati podsticanjem pokretanja većeg broja novih i proširenja postojećih domaćih investicija, finansiranih povoljnim budžetskim podsticajnim sredstvima i/ili kreditnim sredstvima Razvojne banke Federacije BiH i Investiciono-razvojne banke Republike Srpske ili kreditnih sredstava iz inostranstva (Evropska razvojna banka, Svjetska banka i sl.) ili putem direktnih stranih investicija (direktna strana ulaganja, davanje koncesija i sl.).

6. Podsticati mobilnost radne snage unutar tržišta rada Bosne i Hercegovine.

Posebnu pažnju u narednom periodu treba usmjeriti na podsticanje migratornih radnih kretanja unutar Bosne i Hercegovine. Zavodi i službe za zapošljavanje bi trebalo da kreiraju programe aktivne politike zapošljavanja koji za cilj imaju podsticanje mobilnosti radne snage (zapošljavanje izvan lokalnog okruženja).

7. Usklađivanje obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada

U BiH još uvijek postoje disproporcije koje se odnose na potrebe poslodavaca u odnosu na kvalifikacije potencijalnih zaposlenih i to ukazuje na suštinske probleme koji postoje između zahtjeva tržišta rada i sistema obrazovanja. Potrebno je nastaviti reformu srednjeg stručnog obrazovanja i provođenje tzv. Bolonjskog procesa u visokom obrazovanju, sa naglaskom na definisanjem kvalifikacionog okvira u BiH. Naročito je važno provođenje upisne politike u

srednjim školama i fakultetima, gdje se trebaju podsticati ona zanimanja i smjerovi koji su trenutno deficitarni na tržištu rada. Naročito je važno uspostaviti lokalna partnerstva (poslodavci - škole - biro i za zapošljavanje) u kreiranju upisne politike u srednjim stručnim školama.

8. Razviti i povećati dostupnost formalnog i neformalnog preduzetničkog obrazovanja, te sistema obrazovanja odraslih (prekvalifikacije i dokvalifikacije i razvoj vještina za potrebe malih i srednjih preduzeća).

Treba nastaviti sa reformom sistema obrazovanja na cijeloj teritoriji BiH kako bi se povećao značaj osnovnog i stručnog obrazovanja, našao način za integraciju osoba koje rano napuštaju školovanje, razvilo obrazovanje, posebno stručne obuke u kontekstu potreba tržišta rada i zakonski oblikovati sistem obrazovanja odraslih i doživotnog učenja. Takođe, na ovaj način nezaposlenim licima i licima koja dolaze u poziciju da budu tehnološki višak se može omogućiti sticanje adekvatnih vještina za prilagođavanje promjenama na tržištu rada i potrebama investitora.

9. Povećati obim sredstava za provođenje mjera aktivne politike zapošljavanja i razviti sistem monitoringa i evaluacije politika zapošljavanja u Bosni i Hercegovini.

Novim oblicima aktivnih mjera tržišta rada, tačnom identifikacijom potreba, programima prilagođene obuke, samozapošljavanja, pokretanja vlastitog biznisa i sličnim programima bi se postiglo više efekta za potencijalne poslodavce koji žele zaposliti novu radnu snagu. Za takve programe bi bilo potrebno uspostaviti i sistem stručnih i obrazovnih centara koji bi bili osposobljeni i certificirani za različite programe prekvalifikacija, dokvalifikacija, obuke i osposobljavanja u cilju dobijanja poslova koji se traže na tržištu rada i kako bi se dugoročno unaprijedio kvalitet ponude radne snage.

10. Jačanje uloge informaciono-komunikacionih tehnologija/IT sistema u pravcu daljeg razvoja informacionih sistema tržišta rada (razvoj uslužnih web servisa ciljanih za mala i srednja preduzeća, poslodavce, berze posla, berze rada, stručno-tehničkih i savjetodavnih servisa, statistika i trendova na domaćem i stranom tržištu).

U BiH postoji nekoliko informacionih sistema tržišta rada. Njima upravljaju zavodi i službe za zapošljavanje u entitetima i u kantonima i pojedine privatne agencije za zapošljavanje. U cilju boljeg predviđanja potreba za kvalifikacijama i bržim i efikasnijim pronalaženjem potrebne radne snage za zapošljavanje, potrebno je na nivou Bosne i Hercegovine stvoriti takve informacione sistema koji bi sadržavali bazu podataka sa ponudom radne snage i njihovim zanimanjima.